

СЕРГЕЙ СНЕГОВ

СТРЕЛА, ЛЕТЯЩА В МРАКА

Част 0 от „Братя Рой и Хенрих Василиев“

Превод от руски: Милко Макавеев, 1979

chitanka.info

1.

— Само вие можете да разгадате загадката! — Президентът на Академията на науките прехвърли погледа си от Хенрих към Рой. Хенрих поприсви рамене, а Рой се загледа в устните на Боячек, като че ли се интересува как се движат.

Боячек продължи с въннение:

— Ние всички скърбим за смъртта на Редлих, а аз особено много: той ми беше приятел. Ръката на неизвестния престъпник...

— Значи все пак смятате, че Редлих е жертва на престъпление? — сдържано попита той. — Но Алтона е изоставена планета и къде са сега нейните бивши обитатели не е известно. А това, че Редлих преди смъртта си е назвал Аркадий Замойски още нищо не доказва, тъй като всички членове на експедицията притежават абсолютно алиби.

— Тяхното алиби бе установено от професионалните детективи, които обследваха Алтона — възрази президентът. — Те стигнаха до извода, че престъпление няма. Но Редлих загина и това е факт. Ние смятаме, че в съзвездието Лира трябва да се командирова учени, а не детективи. След като вие открихте тайната на великата теорема на Ферма, то загадката около смъртта на Редлих едва ли ще бъде трудна за вас.

На Хенрих му допаднаше, когато си спомняха за блестящия им успех с Рой. Но за да не помисли президентът, че е суетен, подметна иронично:

— Двама космически детективи, специализирали се в разкриването на мрачните тайни на времето и пространството.

— Двама учени — сухо повтори Боячек. Беше ясно, че няма да приеме отказ под никакъв предлог. — Двама изследователи, които свободно се ориентират в проблемите на Космоса и на историята. В тази папка ще прочетете доклада на следствената комисия, която се завърна от Алтона. Поредният звездолет за съзвездието Лира отлита утре в полунощ. Вие, струва ми се, още не сте били в околностите на Вега? Сигурен съм, че ще ви хареса.

2.

Хенрих с досада хвърли на масата доклада на следствената комисия. Детективите от Управлението на Космоса бяха прекалено многословни. Той с гримаса заопипва главата си.

— Не се е подула — успокои го Рой. — Между другото, аз внимателно прочетох целия доклад, и както виждаш, още съм жив.

Те седяха в салона на товарния звездолет. На екрана пробягваха звездите. Постепенно съзвездието Лири изпълни цялата полусфера. Синьо-бялата Вега блестеше така ослепително, че без защитни очила беше трудно да се гледа към нея. Алтона, седмата планета от системата Вега, можеше да се наблюдава само през оптичните умножители, докато първите две, най-големи планети вече мъждукаха на екрана. Рой и Хенрих бяха единствените пътници и капитанът им бе предоставил празния почти винаги салон: тук беше по-удобно да се работи, отколкото в тясната каюта.

— Че си жив, виждам. Но дали си нормален?

— Сега ще се убедиш в това сам. Аз не съм привърженик на древните методи на запис с букви върху хартия, но разследването си има свои традиции и с това трябва да се съобразяваме. Всичко съществено ще прехвърлим върху магнитна лента, за да не се връщаме повече към доклада.

И Рой започна да излага съдържанието на доклада със свои думи. Отначало Хенрих слушаше разсеяно, но после се заинтересува. Рой бързо се ориентираше във всеки заплетен проблем и умееше безпогрешно да извлича най-същественото. Често Хенрих кипваше при съвместните им изследвания, когато брат му го възпираше от нещо, крещеше разпалено, че Рой е машина, непознаваща вдъхновението. Но в края на изследванията предоставяше на Рой да публикува резултатите: това той вършеше по-добре.

Докато слушаше, Хенрих разглеждаше брат си. Невъзмутимостта беше главното качество на Рой. За каквото и да говореше, каквито и чувства да го изпълваха, лицето на Рой не се променяше. Рус, с

масивна глава и голям нос, с дебели устни, той бавно, почти безстрастно диктуваше с добре подбрани думи. И Хенрих с уважение отбеляза, че, съкращавайки двадестократно пренаситения с фрази следствен доклад, Рой не изпусна нищо съществено.

— Ще ползуваме този конспект — Рой бутна диктофона към Хенрих. — А докладът ще остане за справки.

Хенрих превъртя лентата. Уредът заговори с гласа на Рой, но впиташе и свои интонации. Безстрастността, присъща на Рой, се превърна в безликост. В лишеното от подробности изложение трагедията на Алтона изпъкваше по-ясно. Беше им се паднала необикновена задача.

Алтона, седмата планета на Вега, е била някога населена с разумни същества, говореше апаратът. Какъв е бил външният вид на алтонците, какво е било нивото на културата им, къде са се дянали — всичко това си остава тайна. Когато експедицията на Карпентър и Сидоров кацнала на планетата, тя открила пустини, лишени от вода и живот, останки от градове и непонятни метални съоръжения. Обитателите били напуснали планетата преди около един милион земни години, но дори и тогава тя е била съвсем безжизнена в земен смисъл — нито животни, нито растения, нито бактерии... Карпентър предполага, че разумната цивилизация на Алтона не е била от биологичен, а от някакъв друг вид. Той подчертава, че в руините на градовете, които съвсем малко приличат на човешките, не са открити нито плантации, нито заводи за хранителни продукти, нито домакински съдове. „Алтонците не са знаели какво е това храна“ — такъв е изводът на Карпентър. От тях не са останали също така нито библиотеки, нито филмотеки, нито картини, нито статуи, нито никакви други доказателства за духовна дейност. Но същевременно загадъчните метални съоръжения, прекрасно запазили се върху лишената от атмосфера планета, както и развалините на градовете свидетелствуват за разумността на изчезналите обитатели. Заместникът на Карпентър Василий Сидоров не е съгласен с неговите изводи. Спорът им не е разрешен и до днес.

Сега на Алтона работи втора експедиция, ръководена от същия този Василий Сидоров. В състава на експедицията влизат научните работници Ана Паркър, Аркадий Замойски, Анри Шарлюс, Фред Редлих. Преди една година, по земното летоброене, Редлих излязъл от

станцията, екипиран за далечна разходка. Връзката с него се поддържала по радиото. Уредите записвали дистанционно жизнените му параметри — дишане, температура, запаси от биоенергия, потенциалите на мозъка и сърцето. След двадесет минути кривата, регистрираща всички параметри, направила внезапна чупка. Едновременно с това Редлих завикал в микрофона: „Аркадий, какво правиш?“ Викът завършил с вопъл: „Убива ме Замойски! Убива ме...“

Останалите членове на експедицията, включително и Замойски, се намирали по това време в операторската зала. Сидоров дал заповед да излязат навън. Най-отпред тичали Замойски и Паркър. Редлих лежал на два километра от станцията мъртъв — скафандърът му бил пробит с нещо остро... Около трупа нямало никого, не открили и никакви следи в околността, което е естествено, тъй като планетата е необитаема, а всички членове на експедицията, освен самият Редлих, са се намирали в станцията.

Следствената комисия смята, че повредите в скафандъра, предизвикали смъртта на Редлих, биха могли да се получат от случаен удар в скала или от метеорит, а предсмъртният вик на учения да е породен от халюцинация на гаснещия мозък. Но метеорното вещество, намерено в района на местопроизшествието, било отдавнашно. Остри скали, падането върху които би могло да предизвика такъв катастрофален пробив в здравата тъкан на скафандъра, комисията също не е открила, а безспорното алиби на всички членове на експедицията доказва, че няма престъпление.

— Заключение е честно — забеляза Хенрих, когато апаратът млъкна. — Търсили, не намерили — и се успокоили. Дори и на следа не попаднали, както са казвали в миналото.

На екрана мъждукаха малките планети на Вега — най-слаба беше светлината на Алтона. Когато Рой се замисляше, очите му губеха ярката си синевина. Сега бяха воднисто-сиви.

Рой бавно заговори:

— Детективите от Управлението на Космоса са изследвали произшествието по земни норми. И в това е тяхната грешка. Земните норми на поведение могат да се окажат неприложими в условията на други планети и други цивилизации. Те са търсили най-вероятното земно обяснение за смъртта на Редлих, а събитието е станало на Алтона, не на Земята.

— Доколкото разбирам, ти предлагаш да потърсим най-невероятното обяснение, така ли?

— Щом вероятното е безсилно, ще потърсим невероятното, друго не ни остава.

— Най-невероятното ще е Редлих да не е загинал и на Земята да са докарали съвсем не неговия труп.

Рой не обърна внимание на насмешката. Когато размишляваше, той не се възбуждаше като Хенрих, а ставаше сдържан.

— Най-невероятното ще е Редлих да е прав и да го е убил Аркадий, който в момента на убийството се е намирал съвсем на друго място, в компанията на другарите си. Ето тази хипотеза аз предлагам като отправна версия. Сега да чуя възраженията ти.

— А против какво да възраждам? Нормално раздвоение на личността! Едното превъплъщение на Замойски се труди мирно пред пулта, а другото се занимава с убийства по каменистите плата на Алтона — Хенрих се засмя. — Рой, в тази мисъл има нещо! Ако приемем твоята версия, то на нас ни остава само да разберем дали физически е осъществимо подобно раздвояване на личността. А това значително стеснява кръга на търсенето.

— По-скоро, значително го разширява — замислено отвърна Рой.

3.

— Не — каза Сидоров, — причини, обясняващи гибелта на Фред, ние не открихме. Смъртта му, както преди, е загадъчна.

— Говоря за метеорити, за изтичане на газ от кислородния балон... — уточни Рой.

— И за много други неща от същото естество — сухо довърши началникът на експедицията. — Пак повтарям: опасни фактори на Алтона не съществуват. А дори и да се появят, те незабавно биха били зафиксирани от нашите автомати.

Сидоров, суховато старче с избелели очи под гъстите остри вежди, се държеше агресивно — отговаряше рязко, подхвърляше язвителни реплики: появата на нова следствена комисия за него беше равнозначно на оскърбление — той не вярваше, че хора от Земята ще съумеят да разгадаят това, което не беше разгадал той с помощниците си. Замойски, красив младеж с умно лице и нервни, тънки ръце неспокойно се вглеждаше ту в Рой, ту в Хенрих, гласът му непрекъснато се променяше: от време на време в него се долавяше смущение; Анри Шарлюс, астрономът и физикът, едър, силно сумтящ мъж, без да се стеснява, показваше, че до смърт са му дотегнали разпитванията: отговаряйки, той едва ли не се прозяваше. От всички най-нащрек беше Ана Паркър, историкът. Без да бъде красива, тя моментално поразяваше с нещо недоловимо. „В такава може да се влюбиш“ — помисли си Хенрих, като наблюдаваше с интерес как тя ту пламва цялата, ту пребледнява. Със своята трудно сдържана пламенност тя му напомняше Албина, неговата годеница, загинала преди пет години.

Рой мрачно възрази на Замойски:

— Смърт без причини няма. Ако външните случайности отпаднат, остава само едно: че Редлих не е излъгал и убиецът сте вие.

Замойски разпери ръце. Все пак той не можа да сподави трепета в гласа си:

— Логично е. Но тогава ми обяснете: как съм могъл да убия Фред, след като съм бил тук, а той — на два километра от мене?

— Тоест, едната загадка се разяснява посредством създаване на втора, не по-малко тайнствена — Сидоров раздражено присви рамене. — Помежду си ние обсъждахме и тази хипотеза — че Аркадий е убиецът. Той само помоли да я проанализираме.

— И до какъв извод стигнахте?

— До такъв, до какъвто скоро ще стигнете и вие: че това е безсмислица! Между другото, само месец преди гибелта си Фред спаси Аркадий. А човек не убива спасителя си.

— Все пак аз предлагам да обсъдим тази хипотеза — каза Рой. — И ви моля да се отнесете към нея не като оскърбление, а като изходен пункт, вероятността на който трябва да се прецени. Ще се отнесем към проблема за смъртта на Редлих като към научен проблем, а не като криминална загадка.

Шарлюс отново се прозина и с копнеж погледна към обзорния екран.

— След един час трябва да излизам на планетата, моля да ме разпитате първи...

— Разпити няма да има. Ще разсъждаваме съвместно. Ще започнем с това, че във всяко престъпление трябва да се разграничават мотивите и начинът за неговото осъществяване. Убийството е обосновано до известна степен, ако убиецът не е обичал убития. Все пак човек убива враговете, а не приятелите си.

— Убивали са — бързо поправи Ана. — Този старинен начин за разчистване на сметките...

— Ние разследваме възможността за рецидив на древното явление и ще го назоваваме с древните термини. И така, вие враждувахте ли с Фред, Аркадий?

— Не изпитвах приятелски чувства към него... Във всеки случай до момента, когато той, рискувайки живота си, не ме измъкна от беда.

— Карахте ли се с него?

— Изобщо — не.

— Какво значи това „изобщо“? А в частност?

— В частност един път се скарахме.

— Разкажете по-подробно.

— Не ми се ще да се впускам в подробности.

— За анализа на произшествието това е важно.

— То е съвсем лична работа. И засяга трети човек...

— Третият човек съм аз! — намеси се в разпита Ана. — И това, което е неудобно на Аркадий да каже, аз мога да разкажа спокойно. Фред си науми да ме поухажва. Аз го предупредих, че ще допусна само другарски взаимоотношения. Но Фред беше настойчив, да не казвам по-силна дума...

— Нахален ли?

— Да. Една вечер той особено безцеремонно... ние бяхме с него сами в този салон...

— Трудно ли ви е да разказвате?

— Не. Защо? Ще разкажа. Повиках на помощ Аркадий. Аркадий се втурна и наруга Фред. Аркадий в гнева си често казва излишни работи... А Фред слушаше и се усмихваше. Винаги ме е вбесявала неговата иронична усмивка — той се усмихваше така, като че ли зашлевяваше плесница... След това Фред каза: „Рицарят идва на помощ на своята любима. Но рицарят трябва да притежава две качества...“ Впрочем, не е важно какво каза той по-нататък. Аз вече обясних — Фред понякога беше безцеремонен.

— Ана не иска да ме обижда — каза Аркадий. Той беше пребледнял, но говореше спокойно. — „Тези две качества — каза Фред — са безстрашие и физическа сила.“ След това ме изтласка навън от салона и ме предупреди, че, ако вляза отново, ще ме разнищи. Точно така се изрази: „Ще те разнищя“... Трябва да ви кажа, че Фред беше много силен, а в гнева си — необуздан. Аз постоях пред вратата на салона, но Ана повече не ме повика... А скоро след това Фред излезе и подхвърли: „Подслушваш ли? Съвсем рицарско занимание!“

— Други недоразумения между вас и Фред не е ли имало? — след кратко мълчание попита Рой Ана.

— Срецахме се ежедневно. Той се държеше така, като че ли нищо не се е случило.

Рой се обърна към Аркадий:

— Какво правихте вие след скарването?

— Върнах се в енергостанцията, където извършвах проверка на генераторите.

— И започнахте да работите?

— Не бях в състояние да работя. Задах на генераторите програма на малка мощност и размишлявах за Фред. На другия ден привидно всичко беше както обикновено. Пред околните ние разговаряхме, дори се шегувахме.

— Повече кавги не е ли имало?

— Не.

— Той не ви ли се извини за грубостта си?

— Разбира се, че не.

— А вие не поискахте ли прошка за резките думи в салона?

— Също не.

— Разкажете как Фред ви спаси?

— Излязохме навън заедно. Аз паднах в дълбока пукнатина, а върху мен се срути голям къс от скала. Фред слязъл бегом долу и сред скалите, които можели да се сринат върху него, ме измъкнал и повлякъл нагоре. Когато дойдох на себе си, той лежеше редом с мен и едва дишаше от умора. Един от камъните го бе ударил по рамото, две седмици след това той ходи с превръзка.

Рой привърши с разпитите. Сидоров предложи на гостите да разгледат планетата. Запознанството с нея започна с общ обзор чрез екрана. Шарлюс излезе, след Шарлюс си отидоха Ана и Аркадий. Светлината в салона изгасна и светна обзорният екран.

4.

Най-напред се виждаха само звезди, а сред тях далечното Слънце, мъничка, едва забележима звездичка. Вега залезе. В тъмнината като неясно петно се очерта Алтона, безжизнено каменно кълбо в Космоса... Екранът просветля, кълбото взе да се увеличава, вече не се побираше в рамките на екрана. Сидоров каза, че стереоизображенията се получават от спътниците, изстреляни над Алтона.

— Повечето от тях са движещи се. Но над някои места сме поставили неподвижни датчици. Целта им е да отбелязват измененията, ако се появят в обектите. Сега ще ви покажа най-близкия от градовете на планетата. Всички те, общо взето, са еднакви.

Купчините мрачни камъни, които се появиха на екрана, почти не бяха запазили формата си — полуизтрити паралелепипеди, полуразрушени пирамиди, нещо, напomniaщо кълба... На планетата нямаше атмосфера и предметите запазваха първоначалната си ъгловатост, вечната свежест на току-що откъртеното. Обширното натрупване на руини можеше да свидетелствува за станала някога катастрофа или за непонятни корозионни процеси. Рой се заинтересува дали Сидоров не смята тези каменни късове за градове само защото долавя в тях предишната им правилна геометрична форма. Началникът на експедицията възрази, че вътре между странните камъни има празни пространства с толкова съвършени пропорции, че другояче, освен жилищни помещения, не можеш да ги наречеш.

— Открихте ли там мебели или някакви предмети?

— Аз казах — празни пространства! — отвърна Сидоров, като се намръщи. — И това означава, че нищо друго, освен празнини, там не сме открили. Никакви следи от изделия. Що се отнася до атмосферата, то дори и да я е имало някога на Алтона, тя навярно се е разпръснала в Космоса преди милиони години.

— И след всичко това вие твърдите, че Алтона е била обитавана от разумни същества?

— Да, твърдя. И в това е същността на разногласията ни с Карпентър. Карпентър е един от най-великите междузвездни пътешественици, неговото призвание е да нанася нови планети на картата. Колумб на звездните светове — ето какъв човек е той. Но такива незначителни обекти, като живите същества, него не го интересуват. Ако на някоя от планетите се сблъска с жива материя, той добросъвестно ще отбележи факта и толкова. Можете да ми вярвате, в продължение на десет години работих като първи помощник на този велик астронавт. За съжаление, той не е мислител.

— И все пак аз не долавям доказателствата...

— Почакайте. Не съм свършил за Карпентър. Той признава за живот само формите, които са разпространени по планетите на Слънчевата система; признава за мисловна дейност само подобна на нашата. А аз допускам форми на живот, които съвсем не са аналогични с нашите, и разум, отличаващ се от човешкия.

— Вие не отговаряте на моя...

Когато началникът на експедицията се дразнеше, очите му преставаха да бъдат безцветни. А той се дразнеше при най-малкото несъгласие с него.

— Казах: почакайте! Нарекох ги градове, защото явно са от изкуствен произход. Дори и размитостта на очертанията... Та нали всичко останало на Алтона стърчи с острите си ръбове и ъгли! Градовете са необичайни за местния пейзаж, а животът, между другото, навсякъде е творец на необичайното. Вижте сам тези съоръжения и ако не признаете, че са от изкуствен произход, ще ви обявя за сляп.

На екрана сега се появиха съоръжения, наподобяващи старинните машини, изпълващи земните музеи. Бяха много, гигантско гробище на машини, разположени в някакъв присъщ за тях ред — изоставен от създателите си мъртъв завод...

— От метална сплав — отговори Сидоров на въпроса на Рой от какъв материал са направени. — Никел и още осемнадесет елемента. Ето ви ново доказателство за изкуствения им произход: Алтона е каменна, а машините са метални. И компонентите на сплавта никъде не варират дори с милионна част от процента. Земната металургия не е и сънувала за такава точност на стопилката.

— Струва ми се, че виждам приемателни антени — каза Хенрих, като се вглеждаше в екрана. — А недалече от тях — отражател на радиовълни...

Началникът на експедицията се усмихна:

— А когато се пошляете сред тези агрегати, ще откриете и колела, ръчки, кондензатори, съпротивления, токопроводи и още хиляди известни ви елементи на машини, а същевременно и десетки хиляди неизвестни. Предназначението им е непонятно за нас, а мъртвите агрегати не могат да демонстрират работата си. Остава ни само добросъвестно да фотографираме всичко, да описваме и да изпращаме на Земята за размишления.

Хенрих каза замислено:

— Но хипотези могат да се изграждат. Да допуснем, че механизмите са създадени от изчезнали разумни същества. За какво са могли да служат те на планета, лишена от въздух и вода?

— Очевидно, по някакъв начин са осигурявали жизнената дейност на алтонците.

Сидоров изгаси екрана. Рой попита какви са взаимоотношенията между членовете на експедицията. Сидоров ги смяташе за нормални. Когато петима души се виждат ежедневно, те достатъчно си омръзват един на друг. Но кавгата между Фред и Аркадий била единствената през целия период на изучаване на Алтона. При това всеки сътрудник представя обособен отрасъл на науката — съперничеството е изключено. И, разбира се, всеки е талантлив в своята област: хора, лишени от дарование, не биха изпратили в такава експедиция.

5.

Хенрих, който разглеждаше албум със снимки на Редлих, каза, че ако беше жена, би се влюбил в такъв мъж. Редлих беше красив своеобразно: върху слабо, енергично, почти сурово лице, се смееха добри очи. Мъжествеността се съчетаваше в Редлих с някакви детски черти.

Рой диктуваше на апарата накратко фактите и серията предположения. Преди това братята бяха посетили и градовете, и завода на планетата. Градовете бяха много, а заводът — един. Непонятните машини изглеждаха съвсем новички, макар че, без съмнение, са били създадени преди милиони години. Градовете пък, наопаки, изглеждаха полуразрушени — ако това действително бяха градове.

— Кажете нещо — помоли Рой, като свърши да диктува. — Сега на Алтона най-голямата загадка си ти. В салона през целия разговор ти мълча. Порази ме с някоя нова идея. Затъжих се да чуя някоя нелепост.

— Нелепостта е в твоя коментар на събитията — отвърна Хенрих. — И там е разгадката на тайната.

— А малко по-ясно?

— Аркадий е могъл да желае да се случи нещастие с Фред веднага след кавгата им — гняв, замъгляващ мозъка, обида за унижението... Но по това време той не е причинил никакво зло на Фред. След това Фред му е спасил живота, немислимо е да убиеш човека, който ти е спасил живота, в това съм съгласен със Сидоров. А Редлих загива в момент, когато настъпва подобрение във взаимоотношенията им. Това е парадокс и аз си блъскам главата над него.

— А ако Аркадий е такъв човек, в който обидата само се е засилила, след като съперникът му е демонстрирал превъзходството си, като го е спасил?

— Глупости, Рой. Погледни Аркадий — та той е очарователен младеж — може би мнителен, избухлив, самолюбив, но сърдечен. И

Ана е права — той не живее в древните времена, когато хората са си разчиствали сметките чрез лично отмъщение.

— Имаш ли друга версия за смъртта на Редлих?

— Не. И затова се занимавам с твоя вариант — взимам за изходна база най-невероятното. Ти каза: в престъплението трябва да разграничаваме мотивите и начина за неговото осъществяване. Начинът е загадка. Но ако Аркадий наистина е убиецът, не по-малка загадка са и мотивите. Защо е убил Фред в момент, когато е изпитвал благодарност към него и дружбата им отново е започнала да се нормализира? Фред ежедневно е излизал на повърхността на планетата и това, което е станало три месеца след кавгата, е можело да стане в който и да било ден по-рано. Ако убийството беше станало преди спасяването на Аркадий, то мотивите за престъплението биха били ясни.

— Очевидно имало е причини, поради които смъртта на Редлих не е можела да настъпи по-рано.

— Именно. Иначе казано, пак нова загадка!

— И става точно както каза Сидоров: разясняваме едната загадка, като създаваме нова.

— Дори две нови загадки — хладнокръвно отбеляза Хенрих. — Нали приемаме, че убиецът е бил Аркадий, а това е физически невъзможно. И че е разчистил сметките си с Фред в момента, когато вече не е могъл да желае смъртта му, тъй като му е бил задължен за собственото си спасение.

На вратата се почука. В стаята влезе Ана. Рой стана и ѝ предложи да седне. Тя седна, като постави ръцете си на коленете. Бледото лице и неравномерното дишане показваха, че се вълнува. В салона, по време на общото обсъждане, тя се държеше доста спокойно. Сега гледаше само Рой. Рой учтиво чакаше.

— Не ви ли попречих? Вие, навярно...

Тя заговори с такова смущение, че Рой ѝ се притече на помощ:

— Навярно искате да ни кажете нещо важно?

Тя овладя гласа си, но говореше по-бавно, отколкото в салона:

— Не зная дали е важно. За мене, разбира се, е важно. Аз не ви казах за моето отношение към Фред... Не исках да говоря пред всички за чувствата си.

Тя отново замълча, като стисна нервно ръцете си. Рой изчака малко и продължи сам:

— Струва ми се, че ние с брат ми се досещаме. Влюбена ли бяхте в Редлих?

Тя кимна мълчаливо.

— А Аркадий е влюбен във вас? И ви ревнуваше от Фред?

— Той ме съжаляваше — каза тя глухо.

Рой и Хенрих се спогледаха. Хенрих, без да се намесва в разговора на брат си с Ана, я наблюдаваше. Рой започна да задава на Ана въпроси. Нямахше намерение да се рови в душата ѝ, неговото служебно задължение бе да разследва действията, а не чувствата, но при необяснимото произшествие на Алтона чувствата, по всяка вероятност, са диктували действията...

— Не искам нищо да крия — прекъсна го Ана. — Затова дойдох. Работата е там, че аз съм годеница на Аркадий. И то от отдавна, още преди да ни командирова на Алтона.

Сега тя говореше по-свободно. Разказваше как се беше запознала с Аркадий месец преди отлитането им за Алтона, как той ѝ се харесал, и тя на него, как са се колебаели дали да се оженят и да се откажат от изключително интересната командировка, тъй като на далечните планети не изпращат съпружески двойки, или да изчакат три години, докато се завърнат от Алтона. Аркадий я молел да останат на Земята, а решението да летят било нейно. Дали си думата да не прекрачват на Алтона прага на дружбата. И държали на тази своя дума. Никой не бил могъл да ги упрекне, че нарушават законите, установени за далечните експедиции.

А през втората година на Алтона се появил Фред Редлих, който сменил заболелия пети член на експедицията...

Гласът на Ана пак стана глух, тя отново нервно застиска ръце. Лицето ѝ ту пламваше, ту бледнееше. Фред Редлих бил човек с труден характер. Известен бил като блестящ изследовател на извънземните цивилизации, съсредоточен и смел учен, при това красив, силен... На Земята го били разгледали, може направо да се каже. На лесните победи над жените гледал като на нещо естествено. И, веднага щом пристигнал на Алтона, дал да се разбере, че съвсем няма намерение да се съобразява с експедиционните забрани. Поведението му едва ли може да се нарече ухажване — по-правилна е друга дума —

настъпление. Веднъж тя го заплашила, че ще се оплаче на Сидоров. Фред язвително се разсмял: „Как мислите, Ана, това ще ме спре ли?“ Тя нищо не му отговорила и си излязла. Той я догонил в коридора, със сила я хванал за ръката и прошепнал: „Идете при Сидоров, моля ви. Трябва все пак да знаете колко сте по-важна за мене от всичките Сидоровци на Алтона и в целия свят!“ Тази нощ Ана не могла да заспи. Разбрала, че работите отиват към беда.

Рой каза меко:

— Значи, той се е влюбил сериозно във вас, Ана, щом се е държал така?

Тя поклати глава:

— Не се беше влюбил, беше се увлякъл. Фред не беше способен на сериозни чувства, той можеше само да се увлича. Истински беше влюбен само в археологията. На каменните богини, открити на Зее-2, той беше отдал повече страст и време, отколкото на всичките си приятелки, взети заедно. Откритите от него изделия на древните цивилизации завинаги оставаха в паметта му, той можеше в продължение на часове с възторг да говори за тях. Жените в неговия живот се появяваха и изчезваха, той често не можеше точно да назове името на тази, в която е бил някога влюбен. Разглеждаше снимките на приятелките си и бъркаше имената им. Любовта, която го обземаше от време на време, беше стремителна, бурна, настойчива, но оскърбителна. Тя беше мъчение, на нея беше трудно да се противопоставиш — но и радост в нея нямаше.

— Всичко това е било преди да ви познава — изведнъж каза Хенрих. — Не допускате ли, че Фред може да се е променил, след като ви е срещнал? Че към вас е изпитвал за първи път през живота си сериозни чувства?

Ана се извърна към Хенрих и дълго го гледа, като че ли не можеше да разбере въпроса. Тя се колебаеше, това беше явно. Хенрих знаеше отговора на своя въпрос и не се съмняваше, че и тя го знае. Той искаше да определи доколко е искрена в отговорите си, дали е честна пред самата себе си. И когато тя заговори, Хенрих, удовлетворен, с поглед даде на Рой да разбере, че повече няма да се намесва в разговора му с Ана. Тя каза това, което той очакваше.

— Погледнете ме — помоли тя с горчивина. — Нима аз приличам на тези красавици, на които той е взимал ума? В сравнение с

тях аз съм грозна. Той имаше албум със снимки на приятелки, сътруднички от предишните експедиции... Показваше ни го охотно, аз можах да определя мястото си сред тях. А и не става дума само за външността. Духовно аз също губех... Той се въртеше сред блестящи хора — мъже и жени. Веднага ми стана ясно, че след пет години, посочвайки моята фотография, ако тя заемеше място в неговия албум, той ще каже: „А ето тази е Таня... Не, струва ми се, Мери... С нея прекарахме заедно две чудни години на Алтона. Просто не мога да разбера защо толкова бързо охладнях към нея!“

Тя си пое дъх, сподавяйки обзелото я вълнение.

— Връщам се към онази вечер... Тогава, когато Аркадий се втурна в салона. Аз плачех, забила глава на масата, а той, коленичил, започна да ме успокоява. Бях изгубила самообладание, не можех да се владея. И изприказвах излишни неща. Признах пред Аркадий, че обичам Фред и че любовта на Фред към мене ме ужасява и оскърбява, и че нямам сили да се защитавам, и че ако Фред не престане да ме задиря, няма да издържа. И досега не мога да си простя, че изпаднах в истерика... През живота си не съм срещала толкова великодушен и нежен човек като Аркадий. Той би могъл да ми прости всичките прегрешения и с думичка да не ме упрекне, такъв си е, но няма това ме оправдава, че така го измъчих? А аз все говорех и говорех, докато изведнъж го погледнах и се уплаших от това, което видях. Лицето му беше ужасно... не, не ужасно, а някак си отчаяно-отчуждено. Изведнъж ми стана толкова съвестно, че започнах да се оправдавам, да моля Аркадий за прошка. Той погали косите ми и каза съвсем тихо: „Ана, да се махнем от Алтона! Да подадем рапорт и да се махнем. Иначе ни очаква голямо нещастие!“ Аз отговорих: „Да почакаме, Аркадий. Ако нищо не се промени, ще подадем рапорт.“ Поговорихме още малко, а след това Аркадий отиде в генераторното, а аз — в стаята си.

— Рапорт подадохте ли? — уточни Рой.

— Не се наложи. От тази вечер до смъртта си Фред се държа безукорно. Струва ми се, че започнаха да се оформят приятелски отношения. Чувствата му към мене се оказаха недълговечни.

„Във всеки случай, не така силни като твоите чувства към него“ — помисли си Хенрих, когато долови как трепна гласът ѝ от вътрешна болка.

Ана стана.

— Не зная дали ще ви помогне моето признание, но аз облекчих душата си. Моля ви, не казвайте на Аркадий, че съм идвала. Обичам го искрено, повярвайте ми. Ще го заболи много, ако узнае, че съм ви признала за чувствата си към Фред. А аз не искам да го огорчавам.

— Аркадий няма да узнае за нашия разговор — увери я Рой, като я изпращаше до вратата.

Когато вратата се затвори, Хенрих рече възбудено:

— Рой, незабавно повикай Аркадий. Трябва да говорим с него!

— Нужно ли е? — със съмнение попита Рой. — Дадохме дума на Ана...

Хенрих нетърпеливо махна с ръка.

— Всички твои обещания ще бъдат изпълнени! Но този път аз сам ще разговарям с него. И ще стане дума само за него и неговите постъпки, а не за чувствата на Ана.

Рой повика Аркадий. Енергетикът на експедицията се яви след една минута.

— Извинете ни, че отново ви откъсваме от работата — започна Хенрих. — Но трябва да изясним едно важно обстоятелство. Можете ли съвсем точно да си спомните какво правихте, когато се върнахте в генераторното след кавгата с Фред?

Аркадий присви рамене. Нямаше нищо по-просто от това да си спомни какво е правил тогава. Нищо не е правил. Просто седял пред пулта толкова обезсилен, че дори му било трудно да си вдигне ръката. Безсмислено гледал схемата за управление на механизмите и си мислел за разни неща. В мислите си продължавал да напада Фред, дори се сбил с него, повалил го — с една дума, разчистил си сметките. Желанието му да отмъсти скоро преминало. И не защото се страхувал — всяко сбиване с Фред можело да завърши лошо — не, едно нещо е да искаш да отмъстиш, друго е да осъществиш желанието си с действие.

— Още от детинство имам навика да си представям всякакви картини — призна си енергетикът. — Щом майка ми ме наказваше, аз си представях, че съм умрял от мъка, а майка ми, разкайвайки се, се самоубива над мене. А ако се скарвах с някого от другарите си, мислено жестоко им отмъщавах, и картината на въображаемото

отмъщение бързо ме успокояваше... За съжаление, и досега не съм се отървал от този детски навик.

— И така, вие седяхте пред пулта, нали? — уточни Хенрих.

— Тогава тъкмо бяха започнали пусковите изпитания на генераторите. Аз вече ви казах, че те работеха на малка мощност. Проверяхме предположението, че непонятният завод е енергетично съоръжение и се опитвахме да му въздействуваме посредством електрически полета.

— А как работеха генераторите в деня на нещастieto с Фред?

— През него ден ги пуснахме на максимална мощност. Именно за да наблюдаваме протичането на експеримента, всички се бяхме събрали в салона, макар че обикновено работим в отделни стаи. Но и мощните енергетични потоци не оживиха нито един от загадъчните механизми.

— Казахте, че в салона сте се били събрали всички?...

— Фред също беше с нас. Но му дотегна да следи уредите, облече се и излезе на повърхността на планетата. След това се раздаде викът за помощ и вопълът, че аз го убивам... А през това време аз седях пред екрана.

— Достатъчно, благодаря ви — каза Хенрих.

Аркадий си отиде, а Хенрих весело заяви на Рой:

— Както ти вече се досещаш, хрумна ми блестяща идея. От тези, за които ти толкова жадуваш. И ако тя се потвърди, загадки повече няма да има. Ти каза, че чувствата са диктували действията. Ако съм прав, то на тази удивителна планета чувствата са и действия. Но ще се наложи да проведем един опасен експеримент...

— По-рано такива експерименти са ги наричали следствени — с удовлетворение заяви Рой, когато Хенрих му изложи своята идея. — Бъди спокоен, ще направя всичко, което искаш.

6.

Хенрих, излизайки от станцията, ободри Рой с весел поглед. Генераторите работеха на сигурен режим, случайностите бяха изключение. Рой нервничеше. В последния момент той започна да моли Хенрих да остане в салона, но Хенрих не се съгласи: беше вече късно да се променя програмата на експеримента, ако Рой излезеше навън вместо Хенрих, можеше да се появят нови изненади, без да се изяснят старите.

С Рой остана Ана. Тя следеше да не спадне мощността на генераторите. Сидоров, Замойски и Шарлюс съпровождаха Хенрих. Братята им обясниха, че се надяват днес да оживят машините и че е по-добре да наблюдават работата им в мрака на планетата, отколкото на екрана.

Умоляващите очи на Аркадий Замойски и усърдието, с което той подготвяше генераторите за работа на максимален режим, говореха по-красноречиво от думи колко надежди възлага на успеха от експеримента.

Над Алтона забушува електрическа буря: зарядите, изхвърляни от генераторите, насищаха повърхността на планетата, натрупваха се по каменните остриета и ръбове. От четирите човешки фигури, които се движеха в мрака, заизскачаха искри. „Жалко, че тук няма атмосфера — мислеше си Хенрих, като се вглеждаше напред в тъмнината, където се намираще гробището на странните машини, — каква феерична картина би се получила, ако такава електрическа вакханалия се разразеше в земния въздух, йонизирайки молекулите му!“

И Хенрих, който с нетърпение очакваше именно това събитие, пръв видя как откъм машините се приближава към тях човешка фигура, в скафандър, с копие в ръка. Но непознатият се движеше по-бързо, отколкото очакваше Хенрих. Той не крачеше, а тичаше, почти летеше.

— Та това е Рой! — изумен завика Сидоров в микрофона. — Как е успял да ни изпревари? Нали остана в салона!

— Оръжието! — изкомандува Хенрих и измъкна електрическия си пистолет.

Но не успя да стреля, защото непознатият метна напред копието си и се хвърли върху Хенрих. И ако Хенрих не знаеше предварително какво щеше да стане, не би успял да избегне стремителното нападение. По-късно Хенрих каза, че ако само секунда се беше забавил, би могло да му струва живота. Непознатият прекалено много приличаше на Рой — като че ли самият Рой внезапно бе изскочил от тъмнината — и Хенрих не посмя да стреля.

За сметка на това стреля началникът на експедицията, но не улучи. Изстрелите на Шарлюс и Замойски се сляха. Разрядът на развълнувания енергетик също мина встрани, но хладнокръвният физик улучи непознатия. Той се олюля, но устоя на краката си и отново замахна с копието.

Всичко стана за броени секунди. Непознатият побягна със същата стремителност, с която връхлетя отначало. Дрезгавият му ореол се понесе към мъртвия завод и изчезна сред вечния мрак на планетата.

— След него! — извика Сидоров и хукна подир беглеца.

Хенрих го настигна и го спря.

— Пуснете ме! — Началникът на станцията яростно се дърпаше.
— Трябва да хванем престъпника!

— Няма да хванете никого. Престъпникът вече го няма. Той просъществува само няколко минути.

— Защо прикривате коварния си брат? Нали всички видяхме, че това е Рой!

— Рой седи мирно при Ана и наблюдава какво става с нас на планетата. Да се върнем в станцията и Рой сам ще ви обясни същността на експеримента.

7.

Рой обичаше тези минути — увлечени очи, зачервени от вълнение лица. Днес той не можеше да се оплаче от недостатъчно внимание от страна на слушателите си.

— На нас още от самото начало ни беше ясно, че нормите на древната криминалистика не подхождат за случая — говореше той в салона. — Земните детективи са установили, че убийство в обикновения смисъл не е било извършено, и са прави. Но Редлих е загинал физически и, по всяка вероятност, са съществували физически причини за смъртта му. Бяхме уверени, че сме се сблъскали с непознато още явление и затова търсехме такива обяснения, които сами по себе си биха изглеждали невероятни. Спряхме се на най-невероятната версия — че Фред е бил нападнат наистина от Аркадий. Тя би се превърнала в достоверен факт, ако можехме да докажем, че на Алтона е възможно физическо раздвоение на личността, тоест, появата на някакъв материален двойник на Аркадий, способен макар и за кратък миг да извършва самостоятелни действия.

— И вие предположихте, че механизмите, оставени на Алтона от неизвестната цивилизация, могат телесно да възпроизвеждат всеки от нас? — уточни началникът на експедицията.

— Тази идея хрумна на Хенрих. Човешката техника е способна да създава изображения и да ги предава на каквото и да е разстояние. Но нашите изображения са безтелесни, това са само рисунки, силуети върху екрана, но не и тела. Цивилизация, която чувствително е изпреварила човешката, би могла не само да създава оптични изображения, но да ги снабдява и с материални характеристики. Двойникът е смесица от рисунка и скулптура, телесно изображение, програмирано за определено действие, или по-накратко — роботизирано копие... А как го създават машините на Алтона — този проблем оставяме вие да изследвате. Но че работата се състои именно в това, го доказахме с експеримента: аз пожелах да напада Хенрих с копие, а механизмите осъществиха желанието ми, като създадоха мое

телесно копие. Главната трудност, впрочем, не беше в това, как да се създаде физическото ми копие, щом като загадъчните механизми на Алтона вече заработиха, а в това, че трябваше да докажем дали те изобщо могат да работят. Съществуваше и още една трудност — мотивите за престъплението (употребявам този термин условно, тъй като по-точен няма). И ако не беше откровеността на Ана, която ни разказа за кавгата си с Фред, ако не беше искреността на Аркадий, който призна какви чувства е изпитвал през онези тежки минути, в нашите ръце не би се оказала пътеводната нишка за разгадаването на тайната.

— А аз и понятие не съм имал, че мислите ми за отмъщение могат да доведат до такива страшни последици — проговори разстроеният Аркадий.

— Ние всички сме свикнали да смятаме, че необузданото въображение е дреболия. Че то значи по-малко, отколкото дори лошата дума, подхвърлена при гняв. В мислите си ние често си позволяваме това, което никога не бихме изказали с думи, нито пък осъществили. На Земята тази честа двойственост между мисъл и действие не е опасна, но на Алтона всяка мисъл е вече и постъпка. И ако мислено сме пожелали да се случи нещо с някого, постъпката се превръща в престъпление.

— Вие не ни обяснихте как разгадахте тайната на механизмите — каза Шарлюс. Дебелият физик малко го интересуваха моралните проблеми.

— Разгадката дойде естествено. Аркадий, мечтаейки да отмъсти на Фред, е седял до току-що включените генератори на електрическите полета. Напълно е възможно тези полета, усилвайки по някакъв начин биовълните на неговия мозък, да са предали мислите му на механизмите на Алтона като първоначална информация. Машините, след като са възприели сигналите, са създали план за осъществяване на желанието му във вид на двойник на Аркадий, нападащ Фред в тъмнината. По всяка вероятност, сред картините, които са се мяркали във възбудения мозък на Аркадий, е имало и подобна картина. И ако Редлих не е загинал веднага след кавгата, то е само защото на механизмите, материализиращи въображението, не е достигала енергията, идваща от станцията. За първи път генераторите са заработили на пълна мощност в деня на убийството. Ние обърнахме

внимание и на това многозначително съвпадение. То свидетелствуваше в полза на Аркадий, тъй като за изтеклите три месеца раздразнението му спрямо Фред е преминало и той е изпитвал вече към него благодарност за спасяването. Закъснялото убийство е било предизвикано от внезапно усилия се приток на енергия.

— Стрела, летяща в мрака, както са казвали древните! — Раменете на пребледнялата Ана потръпнаха. — Аз сега ще се страхувам да се движа по планетата. И ще подозирам всекиго, че е мислил нещо лошо за мене!

Началникът на експедицията каза развълнувано:

— Не, Ана, от планетата ние няма защо да се боим, а още по-малко от самите себе си. Ще знаем, че на Алтона трябва да контролираме не само действията си и думите си, но и тайните си помисли. Ще се научим на това, както детето се научава, че не всичко му е позволено да върши и че не всички думи могат да се произнасят безнаказано. А и Земята, изпращайки нови експедиции, отсега нататък ще трябва да подбира хора, възпитани не само в смисъл на външно поведение, но притежаващи и добре възпитано въображение. Това не е чак толкова тежък проблем. Аз повече мисля за тях, за загадъчните създатели на тези удивителни механизми. Вие, приятели, като разгадахте тайната, разкрихте пред нас наистина чудни хоризонти.

Сидоров помълча, съсредоточавайки мислите си и продължи:

— Вие доказахте, че механизмите, открити на Алтона, действуват и се нуждаят само от приток на енергия отвън. Установихте, че те са в състояние да материализират смътните помисли, които витаят из нашия мозък. Вероятно скоро ще открием и много други функции на тези механизми. Но вече и сега е ясно, че обитателите на Алтона са ги използвали за осъществяване на своите мислени пожелания. Хората на Земята измислиха машини, произвеждащи материална продукция, и роботи, оказващи услуги непосредствено на човека. А колко неизмеримо по-далече са стигнали жителите на Алтона! Армия от слуги, появяващи се, когато се нуждаем от тях, и изчезващи безследно след това! И то без да изискват никакви грижи — нито ремонт, нито смазване... Цивилизацията на алтонците би могла да ни научи на много още неща — не само в областта на материалната култура, но и в морала. Когато механизмите заработят с пълна мощ, ще трябва деспотично да контролираме мислите си, да не

би някоя непредпазлива мисъл, някоя опасна фантазия да доведе отново до катастрофа. Ние все пак седим затворени в станцията и само от време на време излизаме навън. А алтонците са живеели сред своите механизми, били са в непосредствен контакт с тях! Иска ми се да се запозная с тези удивителни същества — не толкова да позаимствувам техническите им постижения, колкото да завоювам сърдечното им доверие, да стана техен приятел. Но за това е нужно да решим другата загадка: къде са се дянали?

— Като разкрихме тайната на механизмите, изясни се и защо са изчезнали алтонците — забеляза Аркадий. — Механизмите работят само при приток на енергия отвън. Органични източници на енергия на Алтона няма, а лъчистата енергия на Вега е много малка. Трябва да се потърси дали няма на планетата атомни инсталации. Ако тук е имало енергетични руди и запасите им са се изчерпали, алтонците е трябвало или да загинат, или да се преселят на други планети.

— Ще помолим Земята да изпрати специални експедиции за издирване на алтонците — обеща Рой.

В разговора се намеси мълчащият Хенрих. Той не обичаше публичните изказвания и, ако възникнеше такава необходимост, предоставяше ги на Рой.

— А сега разгадай и моето недоумение, Рой. Защо твоят призрачен двойник изведнъж така чевръсто избяга?

— А, това ли? — каза Рой. — Ние с Ана видяхме на екрана, че от вълнение се целите неточно. Затова аз изпратих на механизмите мислена заповед моето копие да се провали вдън земя. Те са първокласни изпълнители, в това не можем да се съмняваме.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 1 от 1979 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.